

SZÁSZVÁROS ÉS VIDÉKE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Előfizetési árak:
Egész évre — — 240 L | Negyed évre — 60 L
Fél évre — — 120 „ | Egyes szám ára — 6 „
Nyilttér szayanként 6 L.

Alapította: ifj. Szántó Károly.
Felelős szerkesztő: Dr. BOCZ SOMA
Kiadóhivatal: „Szászvárosi Könyvnyomda Rt.“

Megjelenik minden vasárnap.
Mindennemű pénzküldemények a „Szászvárosi Könyvnyomda Rt.“ címére küldendők.
Hirdetések árszabály szerint. — Kéziratok nem adatnak vissza

A magyar-párt reorganizálódása!

1913. október 30-án, az akkor megjelenő „Szászváros“ e cím alatt hosszú vezércikk keretében számolt be a helybeli magyarság szervező nagy gyűléséről.

1913! Milyen messze van ez a dátum. Egészen a ködös messzeségben. Pedig csak másfél évtized mult el azóta. Években csak ennyi. Történekekben, elhullott vérben, megszakadt életben, kettétört reményekben, bus sirásokban, oh kitudná felmérni mértékkel. Tizenöt év telt el s mégis ma is azt csináljuk, amit akkor. Védekezünk. Szervezkedünk. Érezzük, hogy van veszteni valónk, érezzük, hogy szükségünk van védekezni, tudjuk, hogy ehhez erő kell, valamennyiünknek erős akarata, mely összeforr abban a szent hitben, hogy megmaradunk, ha egyek vagyunk.

Pedig milyen más világ volt akkor. Szent István király megszentelt koronájának glóriás fénye ragyogott békés és megelégedett polgárok felett. Nem volt magyar sirás és nem volt magyar bánat. Nem voltunk szegények s nem gyengék. békés egyetértésben magyar, román, szász, ha nem is mindig kövér tyukot, de munkától áldott kenyeret evett bőven s megelégedetten. S ime, bizonyosság az említett lapnak idézett száma, nekünk akkor is védekezni kellett. Magyar hazában, magyar törvények oltalma alatt, magyar fegyverek védelme dacára magyarok összegyűltek, mert úgy érezték, hogy valami titkos, láthatatlan ellenség furja, faragja a magyarság ezeréves fáját. Veszélyt sejtettek, mely ellen nem nyujt az erős magyar állam segítséget. Pusztulástól félték, mikor körülöttük minden virágzott.

„Összetartás, társadalmi megbecsülés és támogatás, a magyarság ügyeinek közös előmozdítása, a magánérdek kiküszöbölése és a párt határozatainak feltétlen respektálása, ezek azok az alapelvek, melyek betartásával és követésével a szászvárosi magyarság nehéz helyzetében előre haladni és érvényesülni tud.“ — Ezt mondja az idézett cikk.

A magyarság 1913-ban tehát nehéz helyzetben volt. Nem anyagilag, mert akkor ehez mérten szövetkezetet vagy ehez hasonló intézményt szervezett volna meg. De nehéz helyzetben volt, mert érezte, hogy a magyar állam politikája nem a kizárólagos magyarság erkölcsi és anyagi megerősödésének sovíniszta politikáját követi, hanem a haza hü

fiának tartva nemzetiségi különbség nélkül az ország valamennyi polgárát, az összesség javát kívánja szolgálni.

Nem voltak kiválasztottak s nem megvetettek. Nem voltak benszülöttek s nem idegenek. Csak békés, munkás polgárok voltak. S ime, saját hazájában egyedül állott a magyar, szervezkedni, tömörülni kellett, nem hogy a hazát oltalmazza külső ellenség ellen, de, hogy magyarságát védje, melyet elnyeléssel, megsemmisítéssel fenyegettek a nemzetiségek.

Ez így volt, bármi ironikusan is hangzik. A bukaresti törvényházban hiába állítják az ellenkezőt, hiába akarják az egyenlőtlen mértéket, melyet velünk magyarokkal szemben speciálisan alkalmaznak, elmúlt idők hasonló intézkedéseivel megokolni.

Hacsak Hunyadmegye Maros- és Sztrigy-menti falvait nézzük, melyeknek református templom tornyaiban egymás után hallgattak el a harangok, megdönthetetlen bizonyítékait láthatjuk annak a politikának, mely tényleg rákényszerítette a magyarságot, hogy saját védelmére pártba tömörüljön. Az elnemt harangok tragédiája pedig végigkísért egész Erdélyországon. Elhaló hangjuk mellett nemzedékek felejtették el lassanként nyelvüket s elvéve tartották csak meg hitüket. S hogy ez így történhetett, annak bizonyára nem egy türelmetlen nemzetiségi politika volt az oka.

A tegnap és a ma között a különbség csak az, hogy akkor a harangok belső behatások következtében némultak meg, ma pedig külső erőszakra. S ezeknek az elnemt harangoknak utolsó kongása egy nemzetnek a siratója. Bus, mély hangjuk végig echózik hegyeken, völgyeken keresztül s meghallják mindenütt, hol magyarok laknak.

Az elhaló hangok siratják a multnak mulasztásait s a jelennek szenvedéseit. E hangok szavára felfigyeltek akkor s figyelünk ma is. Ez kényszerített védekezésre régen s teszi kötelességünké ma, hogy eggyé forrva, a még el nem némult harangok szava továbbra is, örök időkig szent örvendezéssel dobogtassa meg a hü magyar sziveket!

A városházáról.

Az állandó választmány (Vulpe Tivadar, Moța János, Rob János) e hónap 6-án és folytatólag 7-én tartott ülést, melyen a jegyzői tisztet Muntean Emil dr. ideiglenes ülési jegyző töltötte be.

Az ülést Vulpe Tivadar nyitotta meg, bejelentve, hogy a prefectus elfogadta Vulcu

megválasztott polgármester lemondását és megállapította, hogy április hónap elsejéig Vulpe joggal volt megbizva a polgármester helyettesítésével. Mivel ez a megbízás megszűnt, a törvény értelmében az állandó választmány legidősebb tagjának, Rob Jánosnak kell a polgármesteri teendőket vállalnia addig, amíg az állás szabályszerű választás útján betöltetik. Rob azonban kijelentette, hogy a helyettesítésre nem vállalkozik, de nem vállalkozott az életkor szerint következő Moța sem, úgy, hogy az állandó választmány egyhangu elhatározással felkérte Vulpet, hogy amint eddig tette, viselje már a választásig az ideiglenes polgármesterséget. Folytatólag aztán határozott az állandó választmány azok felől, melyek a polgármester-választó tanácsülés előkészítéséhez tartoznak és foglalkozott azokkal a folyó ügyekkel, amelyek régebben a régi rendszerű városi tanács hatáskörébe tartoztak.

Itt említjük meg, hogy a polgármesteri hivatal e hónap 4-én kapta a földmívelési kormány távirati értesítését, mely szerint az agrár bizottság (Comitetul agrar) jóváhagyta a Valea erdőrézben 1000 hold, eddig volt erdőterületnek legelővé átváltoztatását.

Dalünnepen.

A feltámadás megszentelt ünnepén, a zsolozsmás ünnepi napnak estéjén, a dévai és helybeli ref. dalárdák egyesített hangversenyén, ünnepelte Szászváros kicsi magyarsága a magyar dal renaissancet. Amióta megtépassza és megfogya, mint kicsiny szirt, nagy ellenséges vizek közepén, küzdések, szenvedések idején, rájöttünk arra, hogy egyedül maradtunk hitünkkel, reményeinkkel, vágyainkkal, arra is rájöttünk, hogy milyen drága nekünk a nyelvünk s milyen szép a dalunk.

Lelkes emberek munkája nyomán itt is, ott is széles e hazában megalakultak a dalárdák, vagy új, friss, erős hajtást hajtottak a régié. Templomban és multságainkon, melyeken Istent imádtuk vagy szép és tiszta célért összejöttünk, melyeken Isten segítségét kértük, vagy másokon igyekeztünk mi segíteni, felhangzik a dal, a magyar dal, a bus és kesergő, a siró és kacagó, a mindig tiszta lélekből fakadó, a mindig lélekhez szóló.

A két dalárda együttes hangversenye azonban kettős célt óhajtott szolgálni: ápolni dalban és zenében a magyar nyelvet s a dal szárnyán megtalálni az egymás felé kinyújtott kezet, mely összeforraszt minden magyart a Maros eredetétől a szülőföldjét elhagyó hatalmas folyóig. Hálás köszönet illeti azokat,

kik megvalósították ezt a kettős célt itt minálunk, hol sajnos, mind gyérből és gyérből lesz a magyar szó.

A dévai ref. dalárda, szép számú kórusával Ercse Miklós ref. lelkész vezetése alatt, fegyelmezett énekeseivel, izléses szép előadásával dicséri nagy tudású karnagyát s tagjainak készségét. Több előadott darabja egyformán igazolják Ercse Miklós karnagy nagy és fárasztó munkáját és hozzáértését s azt, hogy a tagok valamennyien átérzik s átértik azt az intenciót, mely az ők jóakarátát s a karnagy tudását egyesítette: a magyar dal ápolására.

A helybeli dalárda mindenképpen méltó volt vendégéhez. Fárasztó és kitarító munkájukat teljes siker koronázta. Kiss József igaztanító ur, karnagy, szívvel-lélekkel végzett munkája: szívvel-lélekkel lett a dalárda tagjai által viszonzva. Minden egyes tag érezte azt a nagy szeretetet, amivel karnagy vezetett őket s igyekezett megfelelni annak a törekvésnek, mely tökéletest akar produkálni. A közönség osztatlan elismerése volt szereplésük legszebb és legtalálóbb kritikája.

A dalárdák számait tarkító magánszámok közül ki kell emeljünk Ercse Miklós szavaltát, ki elsőrendű interpretálója a magyar költészet remekeinek. Kitűnő előadása, izléses felfogása, behizelgő orgánuma révén elsőrangú előadó művész.

Orbán Ica táncszólója, dr. Martonossy Györgyné decens zongora-kisérete mellett nagyon tetszett a szép számú közönségnek. A viharos tetszésnyilvánítás igazolta tudását és kedves előadásának nagy sikerét. Debreczeny Micit és Gönczy Palit mindenki ismeri. Ők Szászváros műkedvelő starjai, kik az előadó művészet minden skáláján játszanak, ha úgy kívánják tőlük s mindenütt szépet és jót produkálnak.

Reméljük, hogy a kezdet sikere után, bizva a jó előjelekbe, még találkozni fognak a közös sorsu dévai és szászvárosi magyarok!

—b—

Ugy elgondolkoztam

HIREK.

— **Lelkészcseréltetés.** Gyenge Sámuel lozsádi ref. lévita-lelkész, 24 pályázó közül egyhangulag a lugosi ref. egyházközség lévita-lelkészévé választotta. A fiatal lelkész távozása nagy veszteség a lozsádiakra, mert szimpatikus egyénisége, törekvő szorgalma miatt, közkeveltségnek örvendett.

— **Házasság.** Lozsádi Fekete Gabriella és korosi Korossy György f. hó 21-én tartják esküvőjüket Hátszegen.

— **A nyugdíjasok gyűlése Piskin.** Piski és környékének nyugdíjasai husvét vasárnapján tartották szervezkedő gyűlésüket, melyen a szászvárosi központot Faragó ügyv.-alelnök képviselte. A gyűlés rendkívül nagy érdeklődés mellett folyt le, melyen a piskiek elhatározták csatlakozásukat a szászvárosi központhoz. A piskii nyugdíjasok megszervezése, a jóságáról ismert és a közügyekért fáradhatatlanul buzgólkodó Hoboth román. kath. esperes-plebános érdeme, kinek a nyugdíjasok hálás köszönetét ezúton is tolmácsoljuk. Körzetünkben a szervezkedés munkája befejezést nyert, a komoly munka megkezdődött. Az esküt tett nyugdíjjogosultak nyugdíjilletményeinek megszerzése folyamatban van, az érdekeltek várják ki nyugodtan a fejleményeket, viszont a központ írásbeli megeresésére, a feltett kérdésekre, sürgősen válaszoljanak.

— **Adókönyvecskék bevezetése Hunyad megyében.** A dévai Sfatul Negustoresc régi óhaja teljesült azzal, hogy a hunyad megyei pénzügyigazgató D. Nica, engedve a különböző oldalról jövő kérések, elhatározta a vezetése alatt álló pénzügyigazgatóság területére az adókönyvecskék bevezetését. Míg más pénzügyigazgatóságok területén a mai napig sincsenek bevezetve ezen adókönyvecskék, sőt mint tudjuk a pénzügyminiszterium azok bevezetése elől ridegen elzárkózott, addig Hunyad megye lesz az első megye ahol az óhaja teljesül.

— **Halálozás.** Szász Imre russi vendéglős e hó 8-án tisztességben eltöltött 65 év után küzdelmes életét befejezte. Halála nemcsak gyászborult családjának hanem számos közintézménynek fájdalmas vesztesége. Benne Szász Sándor helybeli nyug. városi tanácsos már utolsó testvérét gyászolja.

— **Figyelmeztetés.** A „Szászváros és Vidéke” kiadóhivatala egy pár ingyenes példányt fog küldeni ezután állandóan a magyar öntudat erősítése végett, a vármegyei magyaroktatás vidékekre. Kérjük a címzettek lapunknak az érdekes magyar testvérek közötti pontos szétosztására.

— **A szászvárosi állami anyakönyvi hivatal házassághirdető táblájáról:** Bodola Sándor nőtlen gépész, ref. vallású 32 éves brassói lakos, kinek szülei: Sándor és néh. Szöts Róza, vőlegény, és Ferencz Ilona hajadon, román. kath. vallású 28 éves szászvárosi lakos, kinek szülei: István és Ulrich Irma, menyasszony.

— **Halálos autószerencsétlenség.** Vizhányó M. gyulafehérvári autó-cég új sofförje László Andor, Szászvárosról 50 km.-es sebességgel haladt egy Renault autóval Alkenyér felé. Alkenyér közelében szabályszerű kikerüléssel akart elébe vágni két deszkás szekérnek. Az egyik szekér tulajdonosa Marsinean luon nem ült a szekéren, mert hátul pipálgatott s a lovakat magukra hagyta bálagni. Mikor észrevette a szekér felé rohanó autót, egy hirtelen ugrással a lovak mellé perdült, hogy a szabályszerű kitéréshez utat csináljon az autónak. Ez a hirtelen ugrás volt a veszteség, mert éppen azon az oldalon akarta a lovakat farolásra nógatni, ahol meg az autó csinálta a szabályszerű kitérést. A sofförnek már nem volt ideje lefékezni az autót s elgázolta a szerencsétlen fuvarost, ki azonnal kiszendvedett. Az autó teljes sebességgel összeütközött a faanyaggal megrakott szekérral is és az egyik lovat szintén halálra gázolta, a másikat meg egy szemére megvakította. Szerencsére az autóban ülő tulajdonosnőnek és a sofförnek nem történt nagyobb bajuk, csupán annyi, hogy az összetört üvegellenző darabjai könnyen gyógyuló sebesülést ejtettek a tulajdonosnő arcán és homlokán. Az alkenyéri csendőrség a soffört letartóztatta, de miután beigazolódott, hogy a sofför betartotta az előírást, szabadon bocsátották. Hír szerint a vizsgálat eredménye alapján, az ügyészség is elejtette a sofförrel szemben a vádat, mert a gondatlanság vétsége csak a szerencsétlen Marsinean luont terhelheti, aki tiltott módon elmozdult a lovak mellől s magukra hagyta azokat bandukolni az országúton.

— **Kiskoru inasok pénzcseréje.** Samuilec Ilie és Svâru luon a Felhner Károly géplakatos mester inasai, e hó 7-én, vásár alkalmával, 5—5 drb. narancsot vásároltak a Schelker-féle üzletből és hamisan csomagolt 1 leus rolnikkal fizettek. Az ötletes csemeték egy kerek vasrudból, melynek vastagsága pontosan megfelelt az 1 leus nagyságának, 6 és fél cm. hosszúságú darabokat vágtak a műhelyben és mindkét végére a kis rolni hengereknek valódi 1 leust tettek, hogy úgy téveszték meg a vásárnapján amugy is nagyon elfoglalt kereskedőket. Miután gavallérosan fizettek, a narancsokat zsebrevágták s újabb értékesítési lehetőséget kerestek a kofának között, a vasrudacsák számára. A nagyszerű inastrúkk azonban hamar lelepleződött, mert valamelyik vásárló, a pénzből visszakapván, számolni kezdte a vasrudacsákából álló 50-nes rolnikat. A csalásra figyelmessé lett Schelker J. F. kereskedő, azonnal letartóztatta a csaló

inasokat, kik mindent bevallottak. Érdekeség okából még azt is megemlítjük, hogy Stern Vilmost szintén becsapták ilyen hamis két leus rulnikkal s a mit sem sejtő kereskedő, csak Hátszegen vette észre a csalást, mikor a pincérnek fizetni akart egy kávéházban. A fizető-pincér, miután felbontotta a 2 leus rulnit, úgy megijedt, hogy pokolgépre gondolva az asztalra dobta a különös vasrudat és elrohant az asztal mellől, nehogy felrobbanjon a „gránát”. A rendőrség ebben az ügyben is bevezette a nyomozást, mivel a két család között nagyon gyanus egybekapcsolódások vannak, nincs kizárva, hogy a 2 leus vasrudacsák is egyazon műhelyből valók. A magunk részéről figyelmeztetjük a közönséget, hogy a törvény szerint csak olyan pénzes rolnikat kell elfogadnunk, amelyik mindkét oldalán le van pecsételve s amelyiknek valódiságáról a jegyzés, vagy név aláírás kezkesedik. Cégjegyzés és név aláírás nélkül ne fogadjunk el pénzes rolnikat, mert csak úgy tudunk védekezni a sorozatos csalások ellen.

— 1928. április 1-től felemelték a nyugdíjakat. A pénzügyigazgatósághoz megérkezett a nyugdíjak felemelésére vonatkozó pénzügyminiszteri körrendelet. A rendelet a polgári nyugdíjasokra következő intézkedéseket tartalmazza: 1. 1928. április 1-től kezdődőleg 15%-os nyugdíjemelést kapnak mindazon polgári nyugdíjasok, akik 1922. április 1-ig lettek nyugdíjazva. 2. Mindazok, akik 1922. április 1-től 1925. október 1-ig nyugdíjaztak nem részesülnek nyugdíjemelésben. 3. Azok a nyugdíjasok, akik az új nyugdíjtörvény alapján, 1925. október 1 után nyugdíjaztattak az illetékes nyugdíjazó kerületek által, a következő emelést kapják: 1. 30%-ot akinek alapnyugdíjuk 1500—2500 leuig terjed. 3. 10%-ot, akiknek alapnyugdíjuk 2500—3000 leu között van. — A hadinyugdíjasok (I. O. V.) 10%-os nyugdíjemelésben részesülnek. — A katonai nyugdíjasok, akik 1925. október 1-ig vagyis az új nyugdíjtörvény életbe lépéséig lettek nyugdíjazva, kapnak 30%-os emelést. Azok a katonatisztek, akiknek nyugdíjai 1925. október 1 után állapítottak meg, órnagyi rangig bezarólag nem kapnak nyugdíjemelést. Ugyanezen kategóriába tartozó órnagyok kapnak 2%-os pótlékot, ezredesek 12%-ot, dandárparancsnok tábornokok 33%-ot és hadosztályparancsnok tábornokok 52%-ot. — Hadirokkant tisztak részére 48%-os nyugdíjemelés.

— Az állami rendőrség felhívja az összes járművek és igavonó állatok tulajdonosait, hogy minden eladást, tulajdonos cserét, s más ilyenmű változást azonnal jelentsenek be a rendőrségnek, (ez a rendelet az autós és bicikli-tulajdonosokra is vonatkozik), mert a rendelet ellen mulasztók a legszigorubban lesznek megbüntetve a járásbíróóság által 500, 1000 leuig.

— **Fürdőrend.** A helybeli kádfürdő bármely csütörtök, péntek, szombaton egész nap és vasárnap délelőtt, a gőzfürdő urak részére bármely szombaton délután van nyitva. Gőzfürdő hölgyeknek április hó 26-án csütörtökön délután.

— **A Csernába ölte magát.** Delemia Viktor vajdahunyadi vasgyári munkás, anynyira rabja volt az iszákosságnak, hogy dorobézoló életmódja miatt meghasonlott családjával, de maga-magával is. A nagyhéten részeg fővel bevetette magát a Csernába. Holttestét egy hét múlva dobta ki a Cserna Alpeses határában. Boncolás után eltemették a pálinka áldozatát az alpesi ref. temetőbe.

— **Szigoru ebzárlatot** rendelt el a hatóság, mivel nagyon sok a kóbor kutya városunkban s a veszettség is felütötte a fejét a kutyák között.

— **A magyar diplomát nem nosztrifikálja Románia.** A romániai szellemi élet nagy purifikátora elrendelte, hogy ne nosztrifikáljanak Magyarországon szerzett diplomákat mindaddig, amíg az illetők le nem teszik Romániában is az összes vizsgákat. Angheliescu nem indokolja a rendeletét, de aligha mér olyan szigorú mértékkel, mert meggyőződése szerint a magyarországi egyetemi végzettség nem nyújtja azt a magas kvalifikációt mint a romániai egyetemi végzettség. Ha vannak Angheliescunak pillanatai, amikor magányba húzódik és leemeli válláról a közszereplés súlyos terhét, bizonyára beismeri, hogy Magyarországon is kell tudni egy orvosnak annyit, amennyit Romániában, sőt egy ügyvédnek is, mint amennyit nálunk, mert hovatovább már pusztá jogvégzettséggel is lehet Romániában prokátorságot gyakorolni. Nem, ez a rendelet nem feltétlenül kíván meg indoklást sem az egyetemek, sem Magyarországra felé. Beszél ez maga helyett is!

— **Dióexportőrök figyelmébe.** A dévai kereskedelmi kamarához az Egyesült Államok bukaresti konzulátusától érkezett értesítés szerint a Finck-Jones-Libby, Inc., 6. Harrison Street, New-York City cég dióexportőrökkel keres összeköttetést. Az érdekeltek direkt irjanak a fenti cégnek.

Mi a rádió?

Irta: *Vértes Vilmos* mérnök.
(Folytatás és vége.)

Hogyan szólal meg a beérkezett rádióhullám?

Az antenna kör hangolásával felvetettük tehát az érkező hullámokat. Kérdés már most, hogyan történik a hang megszólaltatása?

Hogy a hallás lehetőségével tisztába jöjünk, tudnunk kell, hogy az emberi fül csak egy bizonyos korlátolt számú hangot tud felfogni és hogy ez a határ azon rezgések váltakozásainak számától függ, mely rezgések a hangot előidézik. A másodpercenkénti rezgések számát „váltakozásnak” frekvenciának nevezzük.

Ha ez a váltakozás nagy, úgy magas hangot hallunk és fordítva. Azok a hullámváltozások, amelyek az emberi fül számára érzékelhető hangokat adják 30 és 10,000 rezgés közöttiek másodpercenként. A rádió hullámváltozások ezzel szemben másodpercenként 10,000 és egy millió rezgés között váltakoznak, tehát messze túl vannak azon a határon, amelyet a fül érzékelni tud. Ha sikerülne is hallgatónk membránját ily gyors rezgésbe hozni, ami azonban a membrán tehetetlenségénél fogva sem lehetséges, úgy azt a fülünk a nagy váltakozás miatt nem hallhatná. Csökkentenünk kell tehát az érkező hullámok váltakozását annyira, hogy a hallás határain belül, azaz tízezer és harmincezer váltakozás közé kerüljenek. Ezt egyenirányítás útján érhetjük el és pedig vagy kristálydetektorral vagy audionlámpával. A kristálydetektor amint láttuk mint thermoelem működik és így csak egy irányban enged át áramot.

Az elektroncső.

Az elektroncső szerepe és alkalmazásának lehetősége sokféle. Használható mint:

1. Erősítő. És pedig
  - a) mint magas rezgésszámu erősítő. Ebben a szerepben megerősíti az érkező gyenge energiájú hullámokat.
  - b) mint magasfrekvenciájú erősítő. Ebben a minőségben megerősíti a már egyenirányított hullámokat.
2. Mint egyenirányító. A nagy váltakozású hullámokat átalakítja kis váltakozásúakká.

3. Mint rezgés keltő. Megfelelő kapcsolásban elektromos rezgéseket kelt, melyeket fel lehet használni, leadásra vagy fel lehet használni arra, hogy az érkező hullámok és az önrezgés eredőjéből egy középhullámhosszt állítsunk elő, melyet könnyebb egyenirányítani s tovább erősíteni.

Az elektroncső oly lényeges részét képezi a vevő és adó készülékeknek, hogy szükségesnek tartom részletesebb ismertetését.

Ahoz, hogy az elektroncső működését megértsük, ismernünk kell az elektron elmélet alapfogalmait. Minden anyag nagy számú végtelen kis részecskéből az u. n. atomokból áll. Mindamelltt ezen atomok még egy utolsó megosztásra képesek. Az elektron elmélet ugyanis az atomokat pozitív töltésű magnak tekinti, amely negatív töltésű elektromos részecskékkel: „elektron”-okkal van körülveve. Egyes „elektron”-ok a maghoz vannak kötve és ezek határozzák meg az atom kémiai természetét, míg mások körülötte keringenek, mint egy bolygó a nap körül. Ezekről függ az atom fizikai természete. Egy test pozitív, ha a szabad elektronok hiányoznak, — negatív, ha nagy számban vannak jelen. Egy ilyen atonom olyan kicsi, hogy sulya számokban szinte ki sem fejezhető. Sebességük az elektroncsőben körülbelül 1000 km. percenként. Az elektromos áramlást úgy foghatjuk fel, mint az elektronok vándorlását negatív töltésű pontokról pozitív töltésű pontok felé. Régebbi elméletek szerint az elektromosság a pozitív polusról áramlott a negatív felé. Az elektronelmélet szerint az áramlás mindig negatív polusról a pozitív felé történik.

A szabad elektronok áthatolnak egy vezetőben, a vezetőket azonban nem hagyják el, hogy a szabadba áramoljanak. Ha azonban egy vezetőket légtüres edénybe helyezünk és felmelegítjük, míg izzik, úgy az elektronok a vezetőkről a légtüres térbe áramlanak.

Tenyleg tapasztalható ez a jelenség minden villanylámpánál. A jelenséget először Edison észlelte, hogy egy közönséges szén-szálas lámpa egy bizonyos idő múlva a körte belsejében feketedést mutat. Ez a feketedés onnan ered, hogy apró szénrészecskéket a szénszálról az elektronok a légtüres térbe való áramlásuk alkalmával magukkal ragadtak.

Anód, Katód és de Forest lámpája.

Az elektronoknak az izzószálról való elszabadulását és áramlását úgy magyarázhatjuk, hogy az elektronok az izzás folytán heves hullámváltozásba jönnek és olyan sebességgel ütköznek össze, hogy az ütközés folytán szerte-szét repülnek. Hasonló az eset ahhoz, mint mikor egy forrásig melegített folyadék gáz alakú molekulákat bocsájt ki magából.

Az izzószál hőmérsékletének emelésével nő a szálból másodpercenként kiáramló elektronok száma is.

Egy izzólámpa izzószáláról kibocsájtott elektronok nem találnak elvezető utat és ezért egy bizonyos ideig tartó röpöködés után visszatérnek ismét a fűtőszálhoz.

Képzeliük el, hogy az üvegcsőbe egy fémlapot helyezünk. Ehhez drótot forrasztunk és a drótot kivezetjük a légtüres csőből. A drót kivezetett végét összekötjük egy telep pozitív sarkával és a telep negatív sarkát összekötjük a fűtőtelep pozitív sarkával. Ilyenformán a fémlapnak pozitív potenciát adtunk. A pozitív potenciával bíró fémlap nem engedi többé visszaáramlani az elektronokat, hanem magához ragadja őket. Az elektronok a hideg fémlapba hatolnak és a fémlap kivezetett vezetékjén át a telepen keresztül visszatérnek a fűtőszálhoz. A fémlap és a fűtőszál;

az elektrodok. És pedig a fémlap a pozitív elektrodok: az anód, a fűtőszál a negatív elektrod: a katód. A katódszál izzító telep: a fűtőtelep, a fémlap áramforrása: az anód telep.

Ha a fémlapnak: az anódnak negatív töltést adnánk, úgy az anód visszataszítaná az elektronokat a fűtőszálra, a vezető összekötetés anód és katód között megszűnne és megszakadnak az anód áramfolyása.

Láthatjuk tehát, hogy az anód áram csakis egy irányban haladhat.

Az ismertett lámpa a Fléning-féle két elektródos lámpa volt.

1910-ben alkalmazta de Forost ebbe a lámpába a harmadik elektródot: a rácsot. Rácsnak nevezzük ezt az elektródot, rácsos kiképzése miatt, szerepe: a fűtőszálról az anódszál felé áramló elektródoknak az érkező hanghullámok ritmusával való szabályozása.

Hogy a három elektrodos lámpa működését megérthessük, képzeljük el, hogy a rács és a negatív fűtőszál közé még egy telep: a rácstelep van iktatva és egy olyan szabályozóval: potentia méterrel van ellátva, melyel a rács töltése tetszés szerint szabályozható. Ha a rácsnak 0 potenciát adunk, úgy zavartalanul folyik az elektronok áramlása a fűtőszálról az anód felé, mintha a rács ott sem volna.

Ha a rácsnak pozitív töltést adunk, úgy ellentétes töltésű lévén a negatív katóddal, magához fogja vonzani az elektronokat és azok áramlását elősegítik.

Ha a rácsnak negatív töltést adunk, úgy egyenlő potenciájú lévén a katóddal, a vele egyenmű elektronokat el fogja magától taszítani és azok áramlását meggyengíti. Ha a rácsnak eléggé negatív töltést adnánk, elérhetnők, hogy az elektronok áramlása teljesen megszűnne.

Hogyan működik a lámpa a gyakorlatban?

Nézzük hogyan fest a dolog a gyakorlatban.

A rács és fűtőszál közzé az előbbi rácstelep helyett az általunk már ismert rezgőkör kerül, amely az antennával van összekötésben. Az érkező hullámoknak a rezgőkörben előidézett rezgése potenciál különbséget létesítenek a rács és a fűtőszál között. A rács potenciájának változásával, változik az elektronok áramlása és így a rács által szabályozott anód áram erőssége is az érkező hanghullámok ritmusának megfelelően. Az anód áram körében van kapcsolva a fejhallgató, mely visszaadja az érkező hangot.

Hogyan végzi a lámpa különböző szerepeit: az erősítést és az egyenirányítást.

Figyeljük meg egy lámpa jellemző görbéjét. Vízszintesen képzeljük el a rács töltéseinek változásait és függőlegesen az anód áram változásait a rács töltések változásainak függvényképen. Mikor a rács töltése 0 folyik egy bizonyos anód áram. Ha a rács töltése pozitív lesz, az anód áram nő, ha negatív, az anód áram csökken. A görbéből láthatjuk, hogy a rács töltéseinek minimális változásával erősen nő az anód áram. Ebben áll az erősítés. Az erősítésnél tehát törekedni kell arra, hogy a görbe oly részében dolgozzunk, ahol az erősítés a legnagyobb.

Van a görbének egy olyan része, ahol csak az egyik irányu hullámok erősödnek. Ha tehát a lámpát egy-egy irányításra akarjuk használni, úgy a görbének ezen részén kell dolgozni. Ezt úgy érjük el, hogy a rács és fűtés közé egy kb. 200 cm.-es tömbkondenzátort iktatunk. Ez megakadályozza a rács negatív töltésének levezetését s így állandó ne-

gativ töltése lesz a rácsnak. Viszont ha a negatív töltés már nagyon felhalmozódik úgy a rács ellentállásán keresztül kiegyenlítődik.

Igy tehát a hullámoknak csak egyik fele jut érvényre és a fél hullámok középértéke már lassú lefolyású rezgés, amelyet a hallgató vissza tud adni. A nagy rezgés számú hullámzások így alakulnak érzékelhető, kis rezgés számú hullámzásá, amelyet azután több fokban tovább lehet erősíteni.

„ERZSÉBET“-MOZI A KONVIKTUSBAN.

Alapítva 1911-ben. — Ig. váll. Neuvirth György.

Ma vasárnap, f. év április hó 15-én
délután 4 és este 8 órakor:

Repülés a föld körül

Két részes nagy filmszenzáció, mindkét rész egy műsorban leadva.

Hétfőn, f. év április hó 16-án
délután 4³⁰ és este 8³⁰ órakor:

A milliomosok

(Gazdag emberek)

A legszenzációsabb film a legkedveltebb művészekkel.

Figyelem! A repülés a föld körül délután 4 és este 8 órakor kezdődik.

Cenzurat: de pretorul Dămian.

VIDÉKI

előfizetőinket tisztelettel kérjük, hogy esedékessé vált előfizetési díjaikat a „Szászvárosi Könyvnyomda Rt.“ címére postafordultával beküldeni sziveskedjenek.
Tisztelettel: a KIADÓHIVATAL.

Légköri zavarok nem bántják,
s a legtökéletesebb
műélvezetben lesz része, ha

Parlophon
grammaphonon

Parlophon
lemezekről

hallgatja otthonában a
világ legnagyobb művészeit.

E világhírű márka gyártmányai
feltűnő olcsó árban a
„Szászvárosi Könyvnyomda Rt.“
papírkereskedésében kaphatók

Dr. Sváby Szanatorium

Orăștie, Str. Vlahuța 5. (Régi posta-u.)

megnyit 105 4—5

sebészeti, nőgyógyászati, műtéti osztállyal.

∴ A műtéteket ∴
Dr. Roth Frigyes
szászsebesi operateur végzi.

Napi ellátási és gyógy-
kezelési díj 200 lei, a műtéti
és gyógyszer díjakon kívül.

Nincs a megyében napilap,

s így a megyei vonatkozású eseményeket, személyi és egyéb híreket, rendeleteket s üzleti vonatkozású hirdetéseket

csakis a megyében megjelenő ujságokból olvashatja.

Rendelje meg a 16 év óta fennálló s a megye minden részébe járó

„Szászváros és Vidéké“-t

Előfizetési ára: Egész évre 240, félévre 120,
negyed évre 60 leu. Hirdetése olcsók!